

Dr Srećko Novaković
Dr Dejan Gligović

FINANSIJSKA TRŽIŠTA I BERZE

**VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
DOBOJ**

VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
D O B O J

Dr Srećko Novaković
Dr Dejan Gligović

FINANSIJSKA TRŽIŠTA I BERZE

Doboj, 2013.

Izdavač:

VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA

Za izdavača:

Mr Ladin GOSTIMIROVIĆ

Autor:

Dr Srećko Novaković,

dr Dejan Gligović

Recenzent:

Dr Dragan Vukasović

Dr Dragan Đuranović

Urednik:

Mr Ladin GOSTIMIROVIĆ

Lektor i korektor:

Mr Slavica GOSTIMIROVIĆ

Kompjuterska priprema:

Dragan KECMAN

Tiraž:

300

Štampa:

SZR „Grafičar” Doboj

© Visoka poslovno tehnička škola, Doboj, 2013.

ISBN 978-99955-781-1-4

SADRŽAJ

UVOD	9
PRVI DIO: FINANSIJSKO TRŽIŠTE I INSTITUCIJE	11
1.1. Privredni i finansijski sistem	13
1.2. Finansijske institucije	17
1.3. Pojmovno određenje finansijskih tržišta	22
1.4. Značaj i uloge (funkcije) finansijskih tržišta	26
1.5. Podjela i vrste finansijskih tržišta	29
1.6. Finansijski instrumenti	32
1.7. Instrumenti finansijskog tržišta	37
1.8. Podjela finansijskih tržišta prema instrumentima kojima se na njima trguje	41
1.9. Poslovi na finansijskim tržištima	43
1.10. Vrste transakcija na finansijskom tržištu	45
1.11. Nalozi na finansijskom tržištu	47
1.12. Finansiranje preduzeća na finansijskom tržištu	48
DRUGI DIO: HARTIJE OD VRIJEDNOSTI	53
2.1. Osnovne karakteristike hartija od vrijednosti	55
2.2. Akcije	68
2.2.1. Pojam i karakter akcija	68
2.2.2. Vrste akcija	68
2.2.3. Procjena vrijednosti akcija	76
2.3. Obveznice	78
2.3.1. Pojam i karakter obveznica	78
2.3.2. Klauzule kod obveznica	81
2.3.3. Kamatna stopa obveznica	82
2.3.4. Određivanje cijene obveznice	83
2.3.5. Prihod - prinos kod obveznica	83
2.3.7. Rizici ulaganja u obveznice	86
2.3.8. Rejting obveznica	88
2.3.9. Vrste obveznica	90
2.3.10. Procjena vrijednosti obveznica	99
2.3.11. Investicione strategije upravljanja obveznicama - portfolio menadžment	102
2.3.11.1. Pasivno upravljanje portfeljom obveznica	102
2.3.11.2. Aktivno upravljanje portfeljom obveznica	109
2.4. Derivati hartija od vrijednosti	112

2.4.1. Fjučersi	112
2.4.2. Opcije	121
TREĆI DIO: TRŽIŠTE NOVCA	127
3.1. Pojam tržišta novca	129
3.2. Značaj i uloga tržišta novca	133
3.3. Principi i karakteristike bankarskih poslova na tržištu novca	135
3.4. Učesnici na tržištu novca	136
3.4.1. Centralna banka	136
3.4.2. Poslovne banke	137
3.4.2.1. Vrste banaka	139
3.4.2.2. Bankarski poslovi	142
3.4.2.3. Kamatna stopa	145
3.4.3. Specijalizovana i za to posebno ovlašćena posrednička finansijska organizacija	148
3.5. Organizaciona forma tržišta novca	149
3.6. Instrumenti tržišta novca	150
3.6.1. Međubankarska kupoprodaja	150
3.6.2. Kratkoročne hartije od vrijednosti kao instrumenti duga	152
3.7. Poslovne operacije sa hartijama od vrijednosti na tržištu novca	153
ČETVRTI DIO: TRŽIŠTE KAPITALA	155
4.1. Osnovne karakteristike tržišta kapitala	157
4.2. Izvori kapitala i njegovi vlasnici - investitori	158
4.3. Motivi za korišćenje kapitala i korisnici kapitala na tržištu kapitala ...	159
4.4. Dijelovi tržišta kapitala	160
4.5. Oblici korišćenja kapitala	162
4.6. Učesnici na tržištu kapitala	163
4.6.1. Investitori kao učesnici na tržištu kapitala	164
4.6.2. Korisnici kapitala kao učesnici na tržištu kapitala	166
4.6.3. Posrednici kao učesnici na tržištu kapitala	167
4.6.4. Banke kao učesnici na tržištu kapitala	167
4.6.5. Investicioni fondovi, osiguravajuća društva i penzioni fondovi kao učesnici na tržištu kapitala	170
4.7. Država i njena uloga na tržištu kapitala	172
4.7.1. Država kao učesnik na tržištu kapitala	172
4.7.2. Država kao investitor ili korisnik kapitala	173
4.7.4. Instrumenti državne regulative	174
4.7.5. Uloga države kao kontrolora i revizora na tržištu kapitala	175
PETI DIO: DEVIZNO TRŽIŠTE	177
5.1. Pojam deviznog tržišta	179
5.2. Valute i devize	180
5.3. Funkcije deviznog tržišta	182

5.4. Učesnici u deviznom tržištu	183
5.5. Organizacija deviznih tržišta	183
5.6. Aktivnosti na deviznom tržištu	184
5.8. Rizik i hedging devizne razmjene	188
5.9. Vrste deviznih tržišta	190
5.10. Intervencija centralne banke	194
5.11. Crna i paralelna tržišta	195
5.12. Pojam i formiranje deviznih kurseva	196
5.13. Vrste deviznih kurseva	198
5.14. Platni bilans	208
5.14.1. Karakteristike platnog bilansa	208
5.14.2. Ravnoteža, neravnoteža i uravnoteženje platnog prometa	211
5.14.3. Neravnoteža platnog bilansa kod sistema fiksnog i fluktuirajućeg deviznog kursa	214

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Narodna i univerzitetska biblioteka
Republike Srpske, Baňa Luka

336.76(075.8)

НОВАКОВИЋ, Срећко .

Finansijska tržišta i berze / Srećko
Novaković, Dejan Gligović. - Doboj : Visoka
poslovno tehnička škola, 2013 (Doboj : Grafičar).
- 218 str. : tabele, graf. prikazi ; 25 cm

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz
tekst.

ISBN 978-99955-781-1-4
1. Глиговић, Дејан [аутор]

COBISS.BH-ID 3910168